2013. november 05. kedd, 11 órakor

Borbély Anna (MTA Nyelvtudományi Intézet, Pszicho-, neuro- és szociolingvisztikai osztály, Többnyelvűségi Kutatóközpont)

Kísérlet egy kétnyelvű közösség átfogó nyelvészeti bemutatására, avagy *fedezzük fel a pozitív nyelvészetet*

Az előadás elméleti kérdése, hogy kidolgozható-e kutatási protokoll arra vonatkozóan, hogy milyen nyelvészeti kutatásokat végezzünk egy olyan közösségben, ahol csupán sporadikus kutatások állnak rendelkezésre, annak érdekében, hogy a közösség nyelvi jelenségeiről a közösség tagjai is átfogó tudományos leírást kapjanak. Ahogy az előadás címe is mutatja, arra vállalkozom, hogy ismertessek egy általam kidolgozott erre vonatkozó kísérletet. Ennek eredményeit és a magyarországi honos román közösség átfogó nyelvészeti bemutatását a „*Limbă română şi identitate românească în Ungaria*" (Román nyelv és román identitás Magyarországon) című könyvem tartalmazza. A kutatásban elsősorban azokra a nyelvi, nyelvészeti kérdésekre támaszkodtam, amelyeket a román nyelvváltozatokról, nyelvhasználatról, a kétnyelvűségről a közösség tagjai fogalmaztak meg. Néhány példa:

- Miért beszélnek „furcsán" más településeken a magyarországi román közösség tagjai?
- Miért beszélnek „perfektül" a romániai románok, és mi miért nem beszélünk „perfektül"?
- Helyes-e, ha kétnyelvűként „keverjük" a nyelveket?
- Miért változnak a személynevek?

A közösséget foglalkoztató folklingvisztikai (népi nyelvészeti) kérdések tanulmányozásakor – többek között – két fontos tanulság vonható le. Az első, hogy ezeket nem tudjuk csupán egy-egy nyelvészeti elméleti kereten belül megoldani, hanem több diszciplína (dialektológia, szociolingvisztika, kétnyelvűség-kutatás, onomasztika) határainak az átlépésére van szükség. Egy másik tanulság, hogy ezek a kérdések zömmel negatív töltetűek és a „hibákra", a „hibás nyelvhasználatra" összpontosítanak. Ebből a két tanulságból kiindulva a könyv célja volt, hogy átfogó ismeretet adjon a saját nyelvről (területi, társadalmi és funkcionális változatairól), valamint a kétnyelvűségről. Mindezt annak érdekében, hogy a közösség tagjai kimozduljanak abból a szemléletből, amely elsősorban a hibákra figyel. A román nyelven belüli változatosság, valamint a román és a magyar nyelv használatának változatossága a közösség tagjainak jövőbeli szemléletében legyen inkább egyfajta értékként elfogadva, és a közösséget definiáló egyedi nyelvi vonásként értelmezve. Vagyis a közösség tagjai a „nyelvi hibák" helyett fedezzék fel a nyelvi kreativitást, ami egy *pozitív nyelvészet* kialakításához vezethet.